

**Poikkeuksellinen säännöllinen työaika. Ambulanssihelikopterilentäjät.
Dnro 15/2016, annettu 23.11.2016**

Aluehallintoviraston päätös kumottiin siltä osin kuin se koski poikkeusluvan hylkäämistä ja asia palautettiin aluehallintovirastoon

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X Ab, Suomen sivuliike

Vireille: 15.8.2016 (suullisen kuulemisen pyyntö 8.11.2016 ja sen täydennys 9.11.2016)

Oikaisuvaatimuksen kohde:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen päätös dnro LSAVI/237/04.07.02/2016, joka on annettu 11.7.2016.

X Ab, Suomen sivuliike on 2.5.2016 hakenut aluehallintovirastolta lupaa teettää työaikalain (605/1996) 14 §:n mukaista poikkeuksellista työaikaa. Hakemus on koskenut 25 ambulanssihelikopterin lentäjää.

Lupaa on haettu seuraavasti:

- 1) Enintään 192 tuntia työtä 30 päivän jaksossa siten, että säännöllisen palvelusvuoron pituus olisi pääsääntöisesti 48 tuntia ja 72 tuntia enintään 10 kertaa 12 kuukauden jaksossa.
- 2) Tehollinen työaika kunakin 48 tunnin palvelusvuoron aikana enintään 10 tuntia 24 tunnin jaksossa noudattaen ilmailumääräyksen OPS M3-2:n määräyksiä. Tehollinen työaika kunakin 72 tunnin palvelusvuoron aikana enintään 9 tuntia 24 tunnin jaksossa noudattaen ilmailumääräystä OPS M3-2.
- 3) Jokaista 48 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 48 tunnin lepoaika ja jokaista 72 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 72 tunnin lepoaika.
- 4) Työntekijöiden vuotuinen enimmäistyöaika on 2000 tuntia. Työnantaja valvoo, että henkilöstö käyttää työvuorojen väliin jäävää lepoaikaa riittävässä määrin lepoon ja virkistytymiseen.

Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on myöntänyt poikkeusluvan osittaisena. Se koskee 25 ambulanssihelikopterilentäjää, joiden toimipaikat ovat P:ssä, R:ssä ja S:ssä.

Lupa on voimassa 1.9.2016 – 31.8.2017.

Lupaehtojen mukaan säännöllisen työvuoron pituus on 48 tuntia siten, että OPS M3-2:n mukainen sallittu enimmäislentoaika työvuoroa kohden ei ylitä. Lentäjien työaika voidaan järjestää kahden vuorokauden pituisiin peräkkäisiin päivystysvuoroihin seuraavasti: 2 vuorokautta päivystystä ja 6

vuorokautta vapaata. Säännöllinen työaika saa olla enintään 192 tuntia kuukaudessa. Työaika tasoituu yhden vuoden tasoittumisjaksolla enintään 42 viikkotyötuntiin.

Päivystysvuoron tehollinen työaika saa olla enintään 12 tuntia. Tähän aikaan luetaan ilmailumääräyksen mukainen lentoaika ja muu päivystysvuoron aikainen työtehtävien hoito. Työnantajan on pysyttävä työajan seurannan avulla valvomaan tehollisen aktiivityöajan teettämistä. Työnantajan on huolehdittava, että luvassa asetettuja työaikarajoituksia ei ylitetä teettämällä lentäjällä työtä yhtiön muissa päivystystukikohdissa tai teettämällä muuta kuin luvan piiriin kuuluvaa lääkilentotoimintaa.

Ylityöstä, joka tehdään 48 tuntia käsittävän työvuoron lisäksi, maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 50 prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.

Muilta osin työn teettämisessä on työaikojen osalta noudatettava työaikalain ja OPS M3-2:n määräyksiä.

Perusteluissa aluehallintovirasto toteaa, että asiassa on otettu huomioon toiminnan luonne, sitä määrittävät viranomaismääräykset ja työpaikalla toteutuneen tehollisen työajan määrä. Lisäksi on huomioitu, että työvuorojen välillä toteutuu työvuoron pituuteen nähden riittävä yhdenjaksoinen lepoaika. Edelleen aluehallintovirasto perustelee päätöstään sillä, että työnantajan esittämissä olosuhteissa työntekijän suojeleminen edellyttää työajan rajoittamista kahteen peräkkäiseen vuoroon. Tässä yhteydessä aluehallintovirasto on viitannut työneuvoston päätöksiin 9/2008 ja 23/2008.

Lupa on myönnetty vain vuodeksi, koska työntekijöillä on aikaisemmin teetetty työtä ilman poikkeuslupaa.

Oikaisuvaatimus ja sen perusteet:

X Ab, Suomen sivuliike on vaatinut työneuvostoa oikaisemaan aluehallintoviraston tekemää päätöstä ja hyväksymään hakemuksen myös siltä osin kuin on kysymys oikeudesta teettää 72 tunnin työvuoroja 10 kertaa 12 kuukauden jaksoissa siten, että lentotyöaika olisi enintään 9 tuntia 24 tunnin jaksossa ja että jokaista 48 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 48 tunnin pituinen lepoaika ja jokaisen 72 tunnin palvelusvuoroa seuraa vähintään 72 tunnin pituinen lepoaika noudattaen ilmailumääräystä OPS M3-2.

Perusteluina X Ab, Suomen sivuliike esittää, että 72 tunnin työvuoro enintään 10 kertaa 12 kuukauden jaksossa, on työaikalain mukainen. Järjestelmän etuja on tuotu laajasti esille jo poikkeuslupahakemuksessa. Aluehallintovirasto on sivuuttanut perusteluissaan järjestelmän edut eli viikonloppuvapaat. Lähes kaikki lentäjistä (n. 85 %) asuvat T-alueella ja tukikohdat ovat P:ssä, R:ssä ja S:ssä. Jokainen työvuoro aiheuttaa näin ollen useiden tuntien matkustusrasituksen lentäjille. Viikonloppun (72 tuntia) kestävät päivystysvuorot mahdollistavat lentäjille useampien yhtenäisten viikonloppujen viettämisen työstä vapaana, mikä mahdollista kokoanisvaltaisen fyysisen ja psyykkisen työstä palautumisen. Järjestelmällä on myös työntekijöiden yksimielinen kannatus. Edelleen aluehallintovirasto on päätöksessään sivuuttanut ilman perusteluja ilmailumääräyksen sallimat enimmäistyöajat. Aluehallintovirasto ei ole myöskään pyytänyt lausuntoa työntekijöiden luottamusmieheltä ja työsuojeluvaltuutetulta selvittääkseen perusteita työntekijöiden yksimieleiselle kannatukselle. Tältä osin työneuvostoa pyydetään perehtymään luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun A:n työneuvostolle toimittamaan aineistoon (dnro 14/2016), joka tukee nyt käsillä olevaa oikaisuvaatimusta.

Aluehallintoviraston osittain myönteinen päätös on ristiriidassa työaikalain tavoitteen ja työsuojelun kannalta.

Poikkeuslupahakemuksen mukainen työvuorojärjestely on jo ollut käytössä, koska työnantaja ja työntekijät ovat olleet siinä ymmärryksessä, että järjestelystä on voitu sopia työaikalain 14 §:n 2 momentin perusteella. Lentäjähdistyksen jäsenistö edustaa yli 50 % Suomen HEMS-lentäjistä ja yhdistyksen toimintapiiri kattaa yli 50 % koko maasta.

Suullisen käsittelyn pyyntö:

X Ab, Suomen sivuliike on 8.11.2016 pyytänyt, että asiassa toimitetaan suullinen kuuleminen. Kuultaviksi on nimetty lentäjähdistyksen puheenjohtaja B, luottamusmies A ja operatiivinen johtaja C.

X Ab, Suomen sivuliike on ilmoittanut 9.11.2016 pitävänsä suullista kuulemista tarpeellisena, jotta työntekijöiden näkemykset saadaan selvitettyä. Aluehallintovirasto ei sivuliikkeen mukaan ole kuullut työntekijöitä.

Työneuvoston päätös:

Lounais-Suomen aluehallintoviraston päätös dnro LSAVI/237/04.07.02/2016 kumottiin siltä osin kuin se koskee poikkeusluvan hylkäämistä ja asia palautettiin aluehallintovirastoon, jonka tulee, tämän päätöksen saatua lainvoiman, omasta aloitteestaan ottaa asia uudelleen käsiteltäväkseen. Aluehallintoviraston tulee perustella hylkäävä päätöksensä hallintolain (434/2003) 45 §:n 1 momentin mukaan.

Oikaisuvaatimuksen tekijän suostumuksella asia voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi jo ennen kuin tämä päätös on saanut lainvoiman.

Suullisen kuulemisen pyyntö hylättiin.

Päätöksen perustelut:

Palauttaminen

Aluehallintovirasto on hyväksynyt poikkeuslupahakemuksen osittain. Työnantajan hakemus teettää 48 tunnin pituisia työvuoroja on hyväksytty mutta hakemus 72 tunnin pituisiin työvuoroihin on hylätty. Aluehallintovirasto perustelee hylkäävää päätöstään seuraavasti: ”Työnantajan esittämissä olosuhteissa työntekijän suojeleminen edellyttää työajan rajoittamista kahteen peräkkäiseen vuoroon.”

Tässä yhteydessä aluehallintovirasto viittaa työneuvoston päätöksiin 9/2008 ja 23/2008, ja toteaa työneuvoston ottaneen niissä kantaa siihen, ettei työhön sidonnaisuus muodostu kahden vuorokauden mittaisissa työvuoroissa liian rasittavaksi, koska työvuoron pituudesta huolimatta lentäjillä on mahdollisuus työvuoron aikana lepoon.

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätöksen perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Perusteluvollisuudella on keskeinen merkitys asianosaisen oikeusturvan kannalta, sillä asianosaisen on saatava tietää, mitkä seikat ovat johtaneet ratkaisun tekemiseen. Sisällöltään riittävät perustelut antavat myös edellytyksiä harkita muutoksenhaun tarvetta. Perusteluvollisuus on erityisen tärkeää silloin, kun päätös on kielteinen.

Hallintolain 24 §:n 1 momentin mukaan perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet asian ratkaisuun. Asian ratkaisuun vaikuttavina tosiseikkoina voidaan kuitenkin mainita ainoastaan ne, jotka välittömästi tukevat päätöksen lopputulosta (HE 72/2001, s. 108). Aluehallintovirasto on perustellut hylkäävää päätöstään yleisesti työntekijän suojeluvaatimuksella ja viittaamalla kahteen työneuvoston päätökseen vuodelta 2008. Viimeksi mainituista päätöksistä on tuotu esille perustelu sille, miksi lupa myönnettiin kahden vuorokauden mittaisiin työvuoroihin. Aluehallintovirasto on hylännyt työnantajan hakemuksen 72 tunnin pituisten työvuorojen teettämiseen. Näin ollen mainittu viittaus työneuvoston vuoden 2008 päätöksiin, ei selitä hylkäävän päätöksen syytä. Työneuvoston näkemyksen mukaan aluehallintoviraston tekemän päätöksen perustelut eivät täytä hallintolain 45 §:n 1 momentissa säädettyä vaatimusta. Oikaisuvaatimuksen kohteena oleva päätös on kumottava siltä osin kuin sillä on hylätty työnantajan hakemus, ja asia on palautettava aluehallintoviraston uudelleen käsittelyyn.

Työneuvosto kiinnittää vielä aluehallintoviraston huomiota ulkomaisen sivuliikkeen asemaan. Elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 2 §:n 1 momentin (1717/1995) mukaan sivuliikkeellä tarkoitetaan ulkomaisen yhteisön tai säätiön osaa, joka harjoittaa Suomessa tässä maassa sijaitsevista kiinteästä toimipaikasta käsin jatkuvaa liike- tai ammattitoimintaa ulkomaisen yhteisön tai säätiön nimiin ja lukuun. Lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 162/1995) mukaan sivuliike on osa ulkomaisen yhteisön tai säätiön organisaatiota. Sivuliike ei ole kuitenkaan juridinen henkilö, joten se ei ole oikeus- tai oikeustoimikelpoinen. Sivuliike toimii kaikissa tilanteissa ulkomaisen elinkeinonharjoittajan nimiin ja lukuun. Poikkeuslupaa voi työaikalain 14 §:n 1 momentin mukaan hakea

työnantaja. Hakijana on työneuvoston näkemyksen mukaan oltava työnantajana toimiva ulkomainen yritys eikä sen sivuliike.

Suullinen kuuleminen

X Ab, Suomen sivuliike on pyytänyt suullisen kuulemisen toimittamista, jotta työntekijöiden näkemykset saadaan selvitettyä.

Suullisen kuulemisen järjestäminen työneuvostossa arvioidaan hallintolain (434/2003) 37 §:n 2 momentin mukaan. Työneuvosto voi siis pyynnöstä varata tilaisuuden esittää selvitystä suullisesti, jos se on tarpeen asian selvittämiseksi ja kirjallinen menettely tuottaa asianosaiselle kohtuuttomia vaikeuksia. Kun asia palautetaan aluehallintovirastoon uudelleen käsiteltäväksi, suullisen kuulemisen järjestäminen työneuvostossa ei ole tarpeen. Näin ollen vaatimus suullisen kuulemisen järjestämisestä hylätään.

Sovelletut lainkohdat:

Elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 2 §:n 1 momentti (1717/1995).
Hallintolain (403/2003) 24 §:n 1 momentti, 37 §:n 2 momentti ja 45 §:n 1 momentti.
Työaikalain (605/1996) 14 §:n 1 momentti.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Pärnäsen, jäsenten Douglas, Koivu, Romo ja Teronen mielipiteeseen.